

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

nicatus abiret; quam aliter se habeat antiquorum canonum auctoritas.

III. Hic locus laudatur ab eruditissimo viro Francisco Pirhæo, ut doceat Regem Francorum excommunicatione necesse non posse, atque ita visum Episcopis Galliarum. At illi excommunicationem non solum à Rege, sed etiam à seipsis avertunt, excipiuntque eam ab antiquis canonibus alienam esse. Quod aperte demonstrat non agi de privilegio Regis Galliarum, nisi asserere velimus, privilegium illud, quod aliunde probatur, antiquis canonibus sancitum esse. A facto ergo, non autem à personis, pendet hujus excommunicationis inutilitas. Discimus autem ex Agobardo Lugdunensi Episcopo, qui à filiorum partibus stabat, quid Gregorius moliretur, nempe primam divisionem Imperij, quæ jurejurando procerum & subscriptione apostolicæ sedis firmata erat, in pristinum statum restituere voluisse, excommunicatione in contumaces lata. Si enim, inquit Agobardus in epistola ad Ludovicum, quod vestra voluntate & potestate cum consensu totius Imperij vestri factum est, & possessa in apostolica sede roboratum, hoc vult in pristinum reducere statum, satis rationabilis & opportunus est ejus adventus, id est, Gregorij. Id verò liquidius ex ipso Gregorij epistolæ fragmento colligere licet, quam Papius Massonus, eumque secutus Goldastus, sub nomine Agobardi ediderunt; cum revera sit, non Agobardi, sed ipsius Gregorij epistola, Episcopos qui à Ludovico stabant objurantis; ut è lectione epistolæ nosprehendimus. Etenim tractatus ille De comparatione utriusque regiminis, Agobardo inscriptus, complectitur epistolam Agobardi Ludovicum hortantis ut Papæ monitis pareat, deinde epistolæ Gregorij ad Episcopos Galliarum fragmentum, & rationes exauctorationis Ludovici. Epistola autem sententia expendenda est, tum ut Gregorij esse conficiamus, tum ut Episcoporum Gallicanorum mentem explicemus, & à Papiro Massono capita aliquot Libertatis Gallicanæ ex hac epistola malè asserta refellamus.

IV. Res ita se habet, ut colligitur ex verbis epistolæ Gregorij. Gregorius monuit Episcopos Gallicanos de suo adventu in Galliam, quò se adventantem exciperent. Respondent illi, se Pontifici occursum fuisse, nisi sacra jussio imperialis prevenisset, qua scilicet à Ludovico prius evocati erant. Refert ille, primò, in præfatione epistolæ ab iis peccatum, quò diversis nominibus se nunc Fratrem, nunc Papam appellassent, dum congruentius esset solum ei paternam reverentiam exhibere. Deinde jussionem pontificiam

æquè sacram illis videri debuisse ac imperialem, imò prius illis redditam fuisse. Ceterum è Gregorio Nazianzeno docet majus esse regimen animarum, quod est pontificale, quàm imperiale, quod est temporale. Si verò ad Imperatorem accedere velint, monendum ab illis esse ut sciat se ovem esse gregis à Christo Pontifici consignatam, quemadmodum Gregorius Magnus Imperatorem olim commonefecerat. Quod sit Principis officium, ex Augustino edocendum Ludovicum. Exprobrat deinde Episcopis inconstantiam, quòd se de Pontificis adventu lætatos, & statim ex quorundam relatione magno mœrore affectos, scriberent. Adjungitis, inquit, dicentes nos venire propter quandam presumptuosam & omni ratione carentem excommunicationem, & admonetis nos nimis involutis & confusis sermonibus & sensibus, ut neque nostra voluntate neque alterius hortatu prorumpamus; eo quòd, ut dicitis, pertineat ad injuriam & dehonestationem imperialis potestatis, & ad Domini rationem & reprehensionem nostre auctoritatis. Hic locus, quemadmodum & reliquis totius epistolæ contextus, evidenter ostendit Gregorium de seipso loqui, & præterea alienam visam esse excommunicationem, quòd ad imperatoris auctoritatis imminutionem tenderet, ac si secundà divisione liberis suis paterna pietas consulere non potuisset, civilisque potestas in familia sua eriscunda ab ecclesiastica potestate legem accipere deberet, cum Christus ipse fratres repulerit hoc dicto: Quis me divitem constituit inter vos? Respondet tamen Gregorius, ad dehonestationem imperialis potestatis magis pertinere opera digna excommunicatione à Ludovico patrata, quàm ipsam excommunicationem. Mox subdit: Illud flagito, ut dicatis quomodo potest fieri ut manente apostolica sedis honore, mea tantum persona in causa reprehensionis & vituperationis remaneat. Nullomodo enim fieri potest ut si is qui locum B. Petri tenet, exhonoratur sine crimine, dum taxatur, cathedra ejus honorata permaneat. Ex hoc etiam loco probatur hanc epistolam esse Gregorij, distinctionemque illam sedis & Pontificis eo seculo ignotam non fuisse, cui assentitur Gregorius; dehonestarique posse Pontificem absque injuria sedis non distiterit, si crimini sit obnoxius. Quia verò urgebatur Gregorius ab Episcopis ratione fidei quam sacramento suo Ludovico dederat, unde perjurij labe aspergi posset, non ait aut negat juramentum à se præstitum, cum eo tempore fides fœderis & protectionis, etsi fortasse nulla hominij, tunc à Pontificibus Imperatori daretur; sed docet à se perjurium vitari, etiamsi jurasset. si Prin

G g ij

Agobardus in libro de comparatione utriusque regiminis cap. 4.

Fide Baluzii Notæ ad litteram illam à Gregorio.

* Vide Additionem in calcibus hujus capituli

cipi denuntiet ea omnia quæ contra unitatem & pacem Ecclesiæ & Regni committit, vicissimque perjurium Episcopis exprobrat, quòd ei officio deessent. *Deinde*, inquit Gregorius, *promittitis mihi venerabilem receptionem: si tamen ita ad illum venero, ut ejus voluntas est.* Unde occasionem arripit Episcopos carpendi, quòd omnia agerent spe mercedis propositæ.

V. Tandem nodum quæstionis aggreditur: *Deinde dicitis*, inquit, *illam primam divisionem regni, quam inter filios suos fecerat Imperator, nunc juxta^{*} Regum opportunitatem esse mutatam.* Hic respondet opportunam non esse mutationem illam quæ tot malorum, deprædationum, & perjuriorum origo fuerit: *Deinde subjungitis*, inquit, *quia nisi secundum voluntatem vestram venero, non habeo Ecclesias vestras consentaneas, sed in tantum contrarias, ut nihil mihi in vestris parochiis agere vel disponere liceat, nec quemquam excommunicare vobis obstantibus.* Hic locus explicat auctorem vitæ Ludovici, supra laudatum, qui scripsit Episcopos Gallicanos professos esse nullo modo se velle Papæ voluntati succumbere, id est, se Pontificis mandatis aut excommunicationibus non assensuros, earumque nullam rationem habituros. Respondet verò Gregorius se pacis Legatum & unitatis adventasse, Episcopos dare operam posse ut seipsum ab unitate corporis separarent, sed Ecclesiam Gallicanam & Germanicam ab unitate tunicæ dividere non posse, id est, ab apostolicis sedibus. In iis autem quæ sequuntur, minas intentasse Pontifici videntur: *Deinde dicitis rem ridiculam, subinferentes*, inquit, *Et quod potius tacere quam dicere maluimus, si autem non egeritis, assensum consilio nostro non præbueritis, honoris vestri periculo subjacebitis.* Scilicet existimabant nullam esse omnino & canonibus adversam, quæ Ludovico intentabatur, excommunicationem, ideòque in caput Pontificis recidere secundum canones, quod ad honoris periculum pertinebat. Itaque non privant Pontificem communionem Ecclesiæ. Nunquam enim minori sedi licuit majoris sedis Pontificem illa vel alia pœna plectere. Nec ab ejus communionem integrè recedunt, sed in hac parte. Quò referenda sunt verba auctoris vitæ Ludovici; *si excommunicaturus veniret, excommunicatum abituram.* Absurdum autem & stultum esse periculum illud honoris replicat Gregorius, præsertim cum illa comminatio intensa non esset propter crimen sacrilegij, homicidij, vel furti, aut simile aliquod. Quòd autem Episcopi ceteris Coëpiscopis, qui Gregorij excommunicationi adharerent, dejectionem minantur

irretractabiliter, eorum mirandam præsumptionem redarguit Gregorius; ac si quod à parte agitur, per universitatem retractari non posset; id est, Synodi Gallicanæ judicium à Papa in synodo generali retractari posse. Tandem concludit: Quod vestra minæ continent, nunquam adhuc ab initio Ecclesiæ factum est. Et planè dissimulandum non est, tuendi regij capitis & honoris æstu abreptos Episcopos, in reverentiam Pontifici debitam peccasse graviter, cum gradus periculum illi objiciantur, ideòque de præsumptione audacia damnantur ab auctore vitæ Ludovici.

VI. Quare ut rem in pauca contraham, dicendum est Regi, Episcopis, & Proceribus Gallicanis eam sedisse sententiam, Romano Pontifici non esse liberum ut se divisionibus regni corrigendis, id est, rebus secularibus immisceat, eaque de causa Regem, aut Episcopos, vel Proceres illi contentientes excommunicationibus plectat prætextu perjurij aut bellorum quæ inde sequuntur; si qua censura eam ob causam lata fuerit, nullas vires habituram; Regem aut subditos illi non obtemperaturos. Accuratè verò notandum est, Gregorium non eam sibi potestatem asseruisse, sed quæstionem ad factum consiliùmque suum transulisse; neque se non ad dissidium fovendum, sed ad pacem & unitatem refarciendam, venisse. Sanè de pacis conditionibus cum Ludovico egit; sed interim plerique è Proceribus à Principe ad filios, detestando exemplo, defecerunt. Eant ergo Novatores, & hoc testimonium jaçent, ac si ab Episcopis Gallicanis spreta fuisset auctoritas Romani Pontificis; cum in ista facti specie, de rebus secularibus & de regni divisione, non autem de rebus ecclesiasticis ageretur.

VII. Superest ut Papirij Massoni viri eruditissimi verba expendam, quæ in synopsi hujus epistolæ scripsit. Ait conventum ab Episcopis Gallicanis habitum, ubi se sistere citatus Agobardus recusavit. *Cujus conventus hæc fuerunt capita*, inquit, *adversus illius contumaciam pro confirmanda Gallicana Libertate; licet, ut initio monui, de Gregorio IV. non autem de Agobardo agatur.*

1. *Episcopum Romanum vocandum Papam, Fratrem, non autem Patrem, neque Pontificem.*

Hoc Episcopi Gallicani non decreverunt; quos eo tantum nomine Gregorius reprehendit, quòd se nunc Fratrem, nunc Papam appellassent; cum reverentius fuisset Papæ vel Patris nomen.

2. *Imperialem potestatem plus posse in administranda Ecclesia quam pontificiam.*

Hoc est omnino alienum à pietate & à

verbis Episcoporum, qui ex eo tantum capite se apud Pontificem excusant, si adveniendi non occurrerunt, quod justificatione Imperatoris prius evocati fuissent.

3. *Cæsarem non de honestando presumptuosa excommunicatione.*

Verum est id asseruisse Episcopos, ob eam rationem quam superius explicui.

4. *Posse unum aliquem Pontificem abjici sine injuria sedis apostolice.*

Hac de re ne verbum quidem. Id tantum aiunt, Summum Pontificem aliquando reprehendi posse absque injuria sedis apostolice.

5. *Episcopus in causa fidei jurandum prestare solitus Imperatori.*

Hic planè hallucinatus est. De fide data seu de fidelitatis jurejurando agitur, quod præstabant Imperatoribus Episcopi.

6. *Agobardum Primatem Aquitanie nullam deinceps habiturum potestatem in excommunicando, nullamque jurisdictionem in ceteras parochias, si obedires potius Pontifici quam Cæsari.*

Non agitur de Agobardo, sed de Summo Pontifice, eo sensu quem superius retuli.

7. *Privandum Episcopum consortio & honore qui potius Pontifici quam Ecclesie Gallicane Concilio obedierit.*

Non est ea mens Episcoporum, id tantum contendunt, Episcopos qui injustè & incompetenter latè excommunicationi conferunt, periculum gradus sui subituros.

admonendum est veteres librarios sæpenumero confudisse literas o & u inter scribendum, ut à nobis observatum est ad librum septimum Salviani de Gubernatione Dei, & nemini paulò docto est obscurum, ideòque mirum videri non debere si cum origo vocis illius indicet legendum esse *diminorationem*, licet in codice regio scriptum sit *diminurationem*, conjecturam prætulimus auctoritati vetusti codicis. Etenim & seculo Agobardico, & superiore, voce illa sic inflexa utebantur, ut statim ostendam. Stephanus enim Papa illius nominis quartus scribens ab Bertradam Regnam ejusque filium Karolum, cui deinde Magni cognomen hæsit, ita loquitur in Tit. XLV. Codicis Karolini: *Et cerò credimus quòd dum tanta ejus iniquitas ad aures excellentissimi filij nostri Carlomanni Regis pervenerit, nullo modo ei placebit in eo quòd in tantam deminorationem atque devastationem sanctam Dei Ecclesiam is Dodo cum prefatis suis nefandissimis sequacibus cupiebat deducere.* Item Adrianus I. in epistola ad eundem Karolum Tit. LIV. ejusdem codicis: *Nos etiam in nimiam deminorationem atque despectum esse videmur.* Et infra: *Non tibi placeat, bone & excellentissime fili, ut in tantum despectum atque humilitatis deminorationem sancta Dei Ecclesia Romana, spiritalis mater tua, qua caput est omnium Ecclesiarum Dei, veniat.* Idem in epistola LVIII. ejusdem codicis ad Karolum: *In tanta afflictione & deminoratione conati sunt.* Idem in epistola LXXXV. *Scimus quòd vestra regalis potentia, quia non pro deminoratione, sed semper pro exaltatione spiritalis matris vestrae sancte Romanae Ecclesie deceravit.* Karolus Calvus in Præcepto pro Ecclesia Eduensi, dato in Sylvanectensi urbe anno XXI. regnante Karolo gloriosissimo Rege, quod ex veteri Chartulario Eduensis Ecclesie descriptum beneficio viri clarissimi ac de re literaria optimè meriti Antonij Vionis Herovallij: *Supradictas res cum omnibus suis appendicijs &c. reddimus atque restitimus, ea conditione, ut nostris futurisque temporibus in usus & dispositionem prefatae Ecclesie rectorisque ejus absque alicujus subtractione aut deminoratione aut illicita iniquitudine permaneant atque consistant sub immunitate fortissima.*

ADDITIO

STEPHANI BALUZZI.

QUANDO QUIDEM incidimus in epistolam Gregorij IV. ad Episcopos regni Francorum, cujus multam in isto capite mentionem facit illustrissimus Archiepiscopus, res postulare videtur ut locum in paragrapho quarto ex ea epistola laudatum, quod gravem laborat, captata occasione restituamus, præsertim cum studio procurandæ editionis emendatissimæ sollicitatus à nobis nuper sit. Nam cum superioribus annis adornarem novam operi Agobardi Lugd. Archiepiscopi editionem, inter quæ occurrit illa Gregorij epistola, cum non intelligeremus quid significaret vox *diminurationem*, quæ legitur in codice regio, pro qua Massonus perperam substituit *Domini rationem*, ita putavimus corrigendum esse hunc locum, ut *minorationem* reponeremus, monito interim lectore *diminurationem* scriptum esse in codice regio. Nunc itaque debere me puto veritati & hominibus istarum rerum studiosis ut veram illius loci lectionem restituam, reddita Gregorij epistolæ voce *diminurationem*, quam mutaveramus in *minorationem*. In quo illud interim

CAPVT XII.

Synopsis.

I. Galli sub Carolo Calvo decreta Papa de rebus secularibus non admittunt. Lothary regnum, post ejus obitum, Carolus Francorum & Ludovicus Germanie Rex patris inter se dividunt. Ludovicus II. frater Lothary, hereditatem petit; quem Hadrianus II. juvat, excommunicatione Regibus indicta, pretextu perjurij & bellorum qua inde manabant, Mandatum Hincmaro ut literas Pontificis Regibus significet.

II. Galli in conventu Aquisgranensi respondent Pontificem non esse Regem & Episcopum; Republicam ab eo non esse disponendam, sed ecclesiasticum ordinem; ex ejus arbitrio non esse dandum Principem; excommunicationem ferri non debere contra legem. Episcopos à Regis communiōne abstinere non posse, nisi exulent à regno.

III. Rex & primores regni minati sunt Hincmaro, si decretis Papa adhereret, rerum Ecclesie privationem. Coercitio per bonorum captiōem tunc erat usæ recepta. Hincmarus rogat Pontificem ut abstinat ab his

G g iij